

Remissvar avseende förordningen om industriell acceleration och omställning (Industrial Accelerator Act, COM (2026/956))

Energiföretagen Sverige samlar och ger röst åt omkring 500 företag som producerar, distribuerar, säljer och lagrar energi. Vårt mål är att utifrån kunskap, en helhetssyn på energisystemet och i samverkan med vår omgivning, utveckla energibranschen – till nytta för alla.

Sammanfattning

Energiföretagen Sverige välkomnar ambitionen i Industrial Accelerator Act att stärka efterfrågan på koldioxidsnåla produkter och därigenom främja fossilfri industriproduktion inom EU. Förordningen kan, om den utformas ändamålsenligt, bidra till ökad elektrifiering av industrin och stärka investeringsincitamenten för klimatomställningen, där Sverige har goda konkurrensfördelar genom ett fossilfritt elsystem och stark energiteknisk kompetens. Samtidigt är det avgörande att lagstiftningen inte leder till orimligt stora kostnadsökningar eller ökad administrativ börda för energisektorn. Energiföretagen efterfrågar därför ett tydligare fokus på att stimulera ökad konkurrens och kostnadseffektivitet vid upphandling av koldioxidsnåla industriprodukter och bättre samordning med annan EU-lagstiftning, särskilt vad gäller tillståndprocesser.

Detaljerade synpunkter

Välkommen ambition men ökade kostnader och mer administration en risk

Energiföretagen välkomnar ambitionen att främja upphandling av koldioxidsnåla produkter vilket gynnar fossilfri industriproduktion och investeringar inom EU. Sverige är ett land med ett i princip helt fossilfritt energisystem och flera strategiska industriinitiativ som behövs för klimatomställningen och för att stärka industrins konkurrenskraft och resiliens. Detta gör Sverige väl positionerat för att kunna konkurrera.

Samtidigt vill Energiföretagen betona vikten av att lagstiftningen inte medför orimliga kostnadsökningar och ökade administrativa bördor för energisektorn. Det är av största vikt att förordningen utformas på ett sätt som stärker, snarare än begränsar utvecklingen av ett fossilfritt och integrerat europeiskt energisystem, där konkurrenskraft byggs genom en snabb och effektiv utbyggnad av elnät och elproduktion.

Sverige har goda förutsättningar att gynnas

Sverige har goda förutsättningar att dra nytta av ambitionerna i Industrial Accelerator Act, särskilt genom:

- Ett i stort sett fossilfritt elsystem med EU:s lägsta elpris, som redan i dag möjliggör produktion industriella insatsvaror med låg klimatpåverkan.
- Flera industriella satsningar på fossilfrihet vilket gör att Sverige ligger i framkant och potentiellt kan ta hem omfattande kontrakt på fossilfria material.
- Stark position inom energirelaterad teknik, såsom kraftvärme, fjärrvärme, elnät, flexibilitetslösningar och systemintegration – områden som är centrala för industrins elektrifiering och omställning.

IAA:s fokus på att skala upp europeisk produktion av strategisk, koldioxidsnål industri kan – rätt utformat - skapa ökad efterfrågan på fossilfri energi och systemlösningar, där svenska energi- och industriföretag är konkurrenskraftiga.

Eftersom ett av syftena med Industrial Accelerator Act är att ge en stark efterfrågestimulans för koldioxidfria material vill Energiföretagen särskilt lyfta fram att lagstiftningen har potential att stimulera storskalig industriell elektrifiering och därmed öka efterfrågan på el långsiktigt. IAA kan därför bidra till att minska riskerna i investeringar för minskade koldioxidutsläpp inom industrin och ge den knuff som behövs för att nå slutliga investeringsbeslut och färdigställandet av projekt inom Sverige.

Bättre synkning kring tillståndprocesser i EU-lagstiftningen behövs

Energiföretagen delar bedömningen att långa och oförutsägbara tillståndprocesser är ett betydande hinder för investeringar i både industri och energiinfrastruktur, vilket även kommissionen identifierar som en central flaskhals. Kommissionens ambition att förenkla tillståndprocesserna är i sig positivt men Energiföretagen Sverige ställer sig tveksam till om de olika EU-initiativen, inklusive IAA, kommer att bidra till detta.

Vi vill uppmärksamma den omfattande reform som nu genomförs på miljöprövningsområdet i Sverige, genom en ny miljöprövningsmyndighet och en samlad miljöbedömnings- och miljötillståndprocess i enlighet med EU-rätten. Reformen syftar till att integrera miljöprövningen och göra den lika snabb för såväl industrin som energibranschen utan snabbspår och olika tidsfrister. EU:s förslag inom IAA, går i motsatt riktning. Energiföretagen efterfrågar generellt bättre synkning på EU-nivån mellan befintliga och nya lagförslag för snabbare tillståndprocesser.

Energiföretagen ser det dock som positivt med förslag om digital infrastruktur och en nationell kontaktpunkt. Det vore lämpligt om den nya miljöprövningsmyndigheten kunde utgöra en sådan kontaktpunkt för samtliga EU-initiativ (CRMA, NZIA, RED III/IV, EU:s Nätpaket mfl.)

Krav som främjar klimateffektivitet och konkurrenskraft

Energiföretagen ser med viss försiktighet på förslagets krav på unionsursprung och/eller andra efterfrågestyrande kriterier i offentlig upphandling och offentligt stöd. Energiföretagen vill särskilt lyfta fram följande risker:

- Höjda kostnader och ökad administrativ börda för offentliga investeringar, exempelvis i energi och infrastrukturprojekt, vilket i slutändan kan påverka energikunder.
- Minskad flexibilitet att välja mest kostnadseffektiva och tekniskt lämpliga lösningar, särskilt i ett energisystem som är starkt integrerat med Norden och övriga Europa.
- Risk för att klimatnytta underordnas formella ursprungs- eller produktionskrav, trots att klimatmålen är det överordnade syftet.

Energiföretagens utgångspunkt är att upphandlings- och stödregler bör fokusera på klimatnytta, kostnadseffektivitet och konkurrenskraft, inte snäva ursprungskriterier. Därför är det viktigt att de undantag som lyfts fram i lagstiftningen kvarstår, och vid behov utvidgas ytterligare.

Geografiska begränsningar bör tydligt motiveras av nationell säkerhet

Cybersäkerhet är avgörande för Europas behov av ett leveranssäkert elsystem där Energiföretagens utgångspunkt är att varje företag, utifrån sina egna förutsättningar, ska göra självständiga avvägningar mellan risker och nyttor vid val av leverantörer och tekniska lösningar. Om EU inför breda eller generella begränsningar mot vissa leverantörer eller geografiska marknader bör det endast ske när åtgärderna är tydligt motiverade av nationell säkerhet (i Sverige säkerhetsskyddet) och grundas i reella säkerhetshot. Införandet av sådana generella begränsningar riskerar att hämma utvecklingen av energisystemet och i förlängningen påverka robustheten i samhällskritisk verksamhet.

Om EU inför breda eller generella begränsningar mot vissa leverantörer eller geografiska marknader bör åtgärderna vara tydligt motiverade av nationell säkerhet (i Sverige säkerhetsskyddet). EF understryker därför behovet av att kraven i IAA överensstämmer med EU:s cybersäkerhetsakt (CRA) och att den lista över "högriskleverantörer" som just nu tas fram på EU-nivå blir vägledande också för IAA. Dessutom måste NIS2-direktivets principer och miniminivåer för leverantörskrav och säkerhetsåtgärder som inte omfattas av nationell säkerhet stämma överens med principerna inom IAA.

Industriella accelerationsområden bör utgå från nationella förutsättningar och behov

Energiföretagen förstår intentionen med industriella accelerationsområden som ett sätt att främja industriell utveckling och elektrifiering inom medlemsländer. Vi ser dock att utpekandet bör vara frivilligt att införa och att ett eventuellt utpekande bör utgå ifrån medlemsstatens egna förutsättningar och behov. Vi noterar att Sverige inte har infört de förslag som finns i RED III om accelerationsområden för förnybar energi. Den aviserade utredningen om nationell fysisk planering som bland annat kommer att se över riksintressesystemet och hur staten ska styra lämplig användning av Sveriges mark- och vattenområden kommer att bli avgörande för hur avvägningar av olika intressen i fysisk planering och tillståndprocesser kommer att utformas.

Sara Emanuelsson
Chef Politik och samhälle